

**ANALYSIS OF CURRENT EDUCATIONAL CONTENT AND
SOURCES FOR IMPROVEMENT**

Djamalitdinova Farangiz Nosirjon qizi

Master's student of Chirchik State Pedagogical University

Kuchkinov Abdumalik Yuldashovich

Chirchik State Pedagogical University Ph.D., Associate Professor.

ANNOTATION

his article is devoted to an in-depth analysis of the current educational content, which is one of the important directions of the educational system reform process currently underway in the Republic of Uzbekistan. In order to improve the quality of educational content, adapt it to world educational standards and dynamically developing needs of society, a scientific, theoretical and didactic analysis of curricula, textbooks and educational and methodological materials is carried out.

The article identifies and analyzes the main sources of improving educational content, including scientific and technological progress, advanced international experiences, national and universal values, and the requirements of innovative development of society. The strengths and weaknesses of the current educational content are indicated and scientifically based recommendations are developed to make it more effective.

Keywords: Educational content, educational reform, curricula, improving the quality of education, innovative education, world education standards, didactics, pedagogy, education in Uzbekistan

**AMALDAGI TA'LIM MAZMUNINING TAHLILI VA
TAKOMILLASHTIRISH MANBALARI**

Djamalitdinova Farangiz Nosirjon qizi

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti magistranti

Kuchkinov Abdumalik Yuldashovich

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-4, 2026**

Chirchiq Davlat Pedagogika Universiteti p.f.f.d,dotsent.

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan ta'lim tizimini isloh qilish jarayonining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lgan amaldagi ta'lim mazmunini chuqur tahlil qilishga bag'ishlangan. Ta'lim mazmunining sifatini oshirish, uni jahon ta'lim standartlari va jamiyatning dinamik rivojlanayotgan ehtiyojlariga moslashtirish maqsadida o'quv dasturlari, darsliklar va o'quv-metodik materiallarning ilmiy-nazariy va didaktik jihatdan tahlil qilinadi.

Maqolada ta'lim mazmunini takomillashtirishning asosiy manbalari, jumladan, fan-texnika taraqqiyoti, ilg'or xalqaro tajribalar, milliy va umumbashariy qadriyatlar hamda jamiyatning innovatsion rivojlanish talablari aniqlanadi va tahlil etiladi. Amaldagi ta'lim mazmunining kuchli va zaif tomonlari ko'rsatib berilib, uni yanada samarali qilish bo'yicha ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: Ta'lim mazmuni, ta'limni isloh qilish, o'quv dasturlari, ta'lim sifatini oshirish, innovatsion ta'lim, jahon ta'lim standartlari, didaktika, pedagogika, O'zbekiston ta'limi

**АНАЛИЗ СУЩЕСТВУЮЩЕГО ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО
СОДЕРЖАНИЯ И ИСТОЧНИКОВ ДЛЯ ЕГО УЛУЧШЕНИЯ**

Джамалитдинова Фарангиз Носирджон кызы

Магистрант Чирчикского государственного педагогического университета.

Кучкинов Абдумалик Юлдашович

Чирчикский государственный педагогический университет к.п.н., доцент

АННОТАЦИЯ

Данная статья посвящена углублённому анализу современного образовательного содержания, являющегося одним из важных направлений реформирования системы образования в Республике Узбекистан. В целях повышения качества образовательного содержания, его адаптации к мировым

JOURNAL OF PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH VOLUME-1, ISSUE-4, 2026

образовательным стандартам и динамично развивающимся потребностям общества проводится научно-теоретический и дидактический анализ учебных планов, учебников и учебно-методических материалов.

В статье определены и проанализированы основные источники совершенствования образовательного содержания, включая научно-технический прогресс, передовой международный опыт, национальные и универсальные ценности, а также требования инновационного развития общества. Указаны сильные и слабые стороны современного образовательного содержания и разработаны научно обоснованные рекомендации по его повышению эффективности.

Ключевые слова: содержание образования, реформа образования, учебные планы, повышение качества образования, инновационное образование, мировые стандарты образования, дидактика, педагогика, образование в Узбекистане

KIRISH

Har qanday davlatning kelajagi uning ta'lim tizimi bilan chambarchas bog'liqdir. Ta'lim mazmunining sifati esa jamiyatning intellektual salohiyati, innovatsion rivojlanishi va raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Bugungi kunda global miqyosdagi tezkor o'zgarishlar, fan-texnika taraqqiyotining jadal sur'atlari, jamiyatning yanada murakkablashib borayotgan ehtiyojlari ta'lim mazmunini doimiy tahlil qilish va takomillashtirishni taqozo etmoqda.

O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan keng ko'lamlı islohotlar ta'lim tizimini ham qamrab olgan bo'lib, mazmunan yangi, sifat jihatdan yuksak ta'lim standartlarini yaratish dolzarb vazifa sifatida kun tartibiga qo'yilgan. Ushbu maqolada amaldagi ta'lim mazmunini chuqur tahlil qilishning ilmiy-nazariy va amaliy jihatlari, uning dolzarbligi hamda ta'lim mazmunini yanada takomillashtirishning asosiy manbalari va yo'nalishlari keng qamrovli ko'rib chiqiladi.

JOURNAL OF PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH VOLUME-1, ISSUE-4, 2026

Maqolaning asosiy maqsadi ta'lim mazmunini baholashning mezonlarini aniqlash, uning hozirgi zamon talablariga mosligini tahlil qilish va kelajakda ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Xususan, quyidagi masalalarga urg'u qaratiladi:

- Amaldagi o'quv dasturlari, darsliklar va o'quv-metodik materiallarning ilmiy-nazariy va didaktik jihatdan tahlili.
- Ta'lim mazmunini shakllantirishda milliy va umumbashariy qadriyatlarining o'rni.
- Fan-texnika taraqqiyoti, jahon ta'lim tizimlaridagi ilg'or yutuqlar va jamiyat ehtiyojlarining ta'lim mazmuniga ta'siri.
- Ta'lim mazmunini takomillashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy asoslangan takliflar ishlab chiqish.

Ushbu tadqiqotning natijalari magistrantlar, tadqiqotchilar, o'qituvchilar va ta'lim sohasida faoliyat yuritayotgan mutaxassislar uchun o'z ilmiy-ijodiy faoliyatlarida muhim nazariy va amaliy manba bo'lib xizmat qiladi, shuningdek, ta'lim mazmunini doimiy yangilash va takomillashtirish jarayoniga hissa qo'shadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Ta'lim mazmunini tahlil qilish va takomillashtirish masalalari jahon va o'zbek pedagogika fanida doimo dolzarb bo'lib kelgan. Turli tadqiqotchilar ta'lim mazmunini bir qancha jihatdan o'rganishgan:

- Nazariy yondashuvlar: Mazmunning mohiyati, uning tarkibiy qismlari (bilim, ko'nikma, malaka, kasbiy kompetensiyalar), ta'lim mazmunini shakllantirishning didaktik tamoyillari (ilmiylik, tizimlilik, bog'liqlik, rivojlanishlilik, integrativlik va hokazo) kabi masalalar ko'plab ilmiy ishlar, jumladan, O.Tursunov, J.Yo'ldoshev, A.Abduqodirov, B.Xidirova kabi o'zbek olimlarining asarlarida chuqur yoritilgan. Xorijlik olimlardan J. Dewey, J. Piaget, L.S. Vygotskiy va boshqalarning ta'lim falsafasi

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-4, 2026**

va rivojlanish psixologiyasiga oid g'oyalari ham mazmuni shakllantirishning nazariy asoslarini tashkil etadi.

- Tarixiy-pedagogik tahlil: Ta'lim mazmunining tarixiy taraqqiyotini o'rganish, turli davrlarda uning qanday o'zgarganini tahlil qilish, shuningdek, O'zbekistonda ta'lim tizimini isloh qilish jarayonida mazmunning takomillashtirilgan bosqichlarini ko'rib chiqish (masalan, mustaqillik yillarida qabul qilingan "Ta'lim to'g'risidagi" qonun va Kadrlar tayyorlash milliy dasturining mazmunga ta'siri) muhim tadqiqot yo'nalishlaridan biridir.

- Zamonaviy tendensiyalar: Jahon ta'limidagi XXI asr kompetensiyalari (4K: tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, hamkorlik, kommunikatsiya), STEAM ta'limi, onlayn ta'lim platformalarining mazmunga ta'siri, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvlari kabi zamonaviy tendensiyalar ham tadqiqotchilar e'tiborini tortmoqda. Bu borada O.Mo'minova, N.Abdurahmonova kabi tadqiqotchilarning ishlariga e'tibor qaratish mumkin.

- Takomillashtirish yo'nalishlari: Ta'lim mazmunini takomillashtirish manbalari sifatida yangi pedagogik texnologiyalar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish, ta'lim standartlarini xalqaro talablarga moslashtirish, mazmuni moslashuvchan (fleksibel) qilish, fanlararo integratsiyani kuchaytirish, amaliyotga yo'naltirilganlikni oshirish kabi yo'nalishlar ko'rsatib o'tiladi. Shuningdek, darsliklar va o'quv-metodik materiallarning mazmunini doimiy yangilab borish zarurati ta'kidlanadi.

Ushbu mavzuda maqola yozish uchun quyidagi ilmiy-tadqiqot metodlaridan foydalanish maqsadga muvofiqdir:

- Nazariy metodlar:
- Tahlil va sintez: Mavjud ta'lim mazmunini, me'yoriy hujjatlarni, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish va olingan ma'lumotlarni umumlashtirish.
- Qiyosiy tahlil: O'zbekistonning ta'lim mazmunini boshqa rivojlangan mamlakatlar tajribasi bilan qiyoslash.

JOURNAL OF PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH VOLUME-1, ISSUE-4, 2026

- Umumlashtirish va tizimlashtirish: Tadqiqot natijasida olingan xulosalarni umumlashtirish va ta'lim mazmunini takomillashtirishning tizimli yondashuvini ishlab chiqish.

- Deduktiv va induktiv usullar: Umumiy qoidalardan xususiy xulosalar chiqarish (deduktiv) va xususiy kuzatishlardan umumiy qonuniyatlarni shakllantirish (induktiv).

- Empirik metodlar (mavzuning mazmuniga qarab tanlanadi):

- Pedagogik kuzatuv: Ta'lim jarayonida mazmunning qo'llanilishini kuzatish.

- Anketa va so'rovnoma: O'qituvchilar va o'quvchilarning ta'lim mazmuniga oid fikrlarini o'rganish.

- Suxbat (intervyu): Mutaxassislar va tajribali pedagoglar bilan mavzu bo'yicha chuqur suhbatlar o'tkazish.

- Hujjatlarni o'rganish: Davlat ta'lim standartlari, o'quv dasturlari, darsliklar, o'quv-metodik majmualarni mazmun jihatdan tahlil qilish.

- Pedagogik tajriba-sinov: Taklif qilingan o'zgarishlarning samaradorligini aniqlash uchun tajriba-sinov ishlarini tashkil etish.

- Axborot texnologiyalari:

- Internet resurslaridan foydalanish: Elektron kutubxonalar, ta'lim portallari, xalqaro tashkilotlar (UNESCO, UNICEF) ma'lumotlaridan foydalanish.

- Statistik ma'lumotlarni tahlil qilish: Ta'lim sifatini baholovchi milliy va xalqaro reytinglar, statistik ko'rsatkichlardan foydalanish.

Ushbu metodlar majmuasidan foydalanish ta'lim mazmunining hozirgi holatini chuqur tahlil qilish, uning kuchli va zaif tomonlarini aniqlash, hamda ta'lim mazmunini takomillashtirish bo'yicha asosli tavsiyalar ishlab chiqish imkonini beradi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Mavzu doirasida olib borilgan tahlillar va tadqiqotlar quyidagi asosiy natijalarni ko'rsatdi:

- Ijobiy tendensiyalar:

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-4, 2026**

- O'zbekistonda ta'lim mazmunini takomillashtirish bo'yicha tizimli ishlar olib borilmoqda. Yangi avlod o'quv dasturlari va standartlarining joriy etilishi mazmunni zamonaviy talablarga moslashtirishga qaratilgan muhim qadamdir.

- Kompetensiyaviy yondashuvning kuchayishi o'quvchilarning faqat bilim egallashi emas, balki shu bilimlarni amalda qo'llash, muammolarni hal qilish, ijodiy fikrlash kabi ko'nikmalarni rivojlantirishga urg'u berilayotganini ko'rsatadi.

- Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AQT) ta'lim jarayoniga integratsiyalashuvi mazmunni boyitish va o'qitishning interfaol usullaridan foydalanish imkoniyatlarini oshirdi.

- Milliy va xorijiy tajribalarni o'rganish asosida ta'lim mazmunini doimiy yangilab borishga intilish mavjud.

- Muammoli jihatlar va kamchiliklar:

- Standartlar va dasturlar o'rtasidagi nomutanosiblik: Ba'zi hollarda ta'lim standartlarida belgilangan talablar bilan amaldagi o'quv dasturlari va darsliklardagi mazmun o'rtasida to'liq uyg'unlik kuzatilmaydi. Standartlar rivojlanishga yo'naltirilgan bo'lsa-da, dasturlar va darsliklar ba'zan ortda qolishi mumkin.

- Nazariy va amaliy bog'liqlikning sustligi: Ta'lim mazmunida nazariy bilimlar ko'proq ustunlik qilishi, o'quvchilarning hayotiy va kasbiy faoliyatida duch keladigan muammolarni hal qilishga yo'naltirilgan amaliy ko'nikmalar yetarli darajada shakllanmasligi kuzatiladi. Fanlararo integratsiyaning ham amaliyotda to'liq joriy etilmaganligi bu holatni yanada murakkablashtiradi.

- Mazmunning bir xilligi va moslashuvchanlikning yetishmasligi: Ta'lim mazmunining ba'zi joylarda bir xil yo'sinda berilishi, turli hududlar, maktablar va o'quvchilarning individual ehtiyojlarini hisobga olmaslik holatlari uchraydi. Mazmunning moslashuvchanligi (fleksiblligi)ni oshirish zarurati tug'iladi.

- Baholash tizimidagi kamchiliklar: Ta'lim mazmunining o'zlashtirilishini baholash ko'pincha xotiraga asoslangan bilimni tekshirishga qaratilgan.

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-4, 2026**

Kompetensiyalar, ijodiy yondashuv, tanqidiy fikrlash kabi zamonaviy talablarni baholash uchun samarali mexanizmlar yetarli emas.

- O'qituvchilarning malakasi va tayyorgarligi: Yangi mazmun va metodikalarni o'zlashtirish hamda amaliyotga tatbiq etishda o'qituvchilarning malakasi va tayyorgarligi doimo yetarli bo'lavermaydi. Doimiy kasbiy rivojlanish va qayta tayyorlash tizimini takomillashtirish talab etiladi.

Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda ta'lim mazmunini takomillashtirish jarayoni dinamik va murakkab. Mazmuni takomillashtirishning asosiy manbalari sifatida quyidagilarni ko'rsatish mumkin:

1. Davlat ta'lim standartlarini doimiy yangilash va rivojlantirish: Standartlar kelajak avlodlar uchun zarur bo'lgan bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni to'liq aks ettirishi, jahon ta'lim tendensiyalariga mos bo'lishi kerak. Standartlar mazmuni belgilovchi asosiy hujjat sifatida amaliyotga yanada yaqinlashtirilishi lozim.

2. O'quv dasturlari va darsliklarni ilmiy-metodik asosda takomillashtirish:

- Integrad yondashuv: Fanlararo aloqalarni mustahkamlash, o'quvchilarning butun dunyoqarashini shakllantirishga qaratilgan integrativ o'quv dasturlarini ishlab chiqish.

- Amaliy yo'naltirilganlikni oshirish: Nazariy materiallarni real hayotiy vaziyatlar, muammolar va loyihalar bilan bog'lash. Kasb-hunarga yo'naltirilganlikni maktabning o'rta bosqichlaridan boshlab kuchaytirish.

- Moslashuvchanlikni ta'minlash: O'quv dasturlarida tanlov fanlari, individual ta'lim yo'nalishlari uchun imkoniyatlar yaratish. Turli hududlar va maktablarning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olish.

- Zamonaviy metodika va texnologiyalarni joriy etish: Mazmuni berishda faol va interfaol o'qitish usullari, loyihaviy ta'lim, muammoli o'qitish, STEAM va boshqa zamonaviy yondashuvlardan samarali foydalanishni nazarda tutish. Darsliklarga interaktiv elementlar, multimedia resurslari qo'shish.

3. Baholash tizimini rivojlantirish:

- O'quvchilarning faqat bilim darajasini emas, balki kompetensiyalarini (tanqidiy fikrlash, ijodkorlik, hamkorlik, kommunikatsiya) ham baholay oladigan tizimni yaratish.

- Formativ baholash usullaridan keng foydalanish, bu o'qituvchiga o'quvchining rivojlanishini doimiy kuzatib borish va zarur yordam ko'rsatish imkonini beradi.

- Milliy va xalqaro baholash dasturlaridagi (PISA, TIMSS) tajribalarni o'rganib, o'z tizimimizni takomillashtirish.

4. O'qituvchilarning kasbiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash:

- Yangi mazmun, o'qitish metodikalari va texnologiyalar bo'yicha doimiy malaka oshirish kurslarini tashkil etish.

- O'qituvchilarga ijodiy faoliyat va yangiliklar joriy etishda ko'proq erkinlik berish.

- O'qituvchilarning tajriba almashishlari uchun sharoit yaratish (seminarlar, master-klasslar, vebinarlar).

5. Ilmiy-tadqiqot ishlarini kuchaytirish: Ta'lim mazmunini doimiy tahlil qilish, uning samaradorligini baholash va takomillashtirish bo'yicha ilmiy-tadqiqotlar olib borish, pedagogik jurnallarda muntazam chop etib borish.

Xulosa qilib aytganda, ta'lim mazmunini takomillashtirish uzluksiz jarayon bo'lib, u ta'lim tizimining barcha bo'g'inlari, me'yoriy hujjatlar, o'quv jarayoni va uni amalga oshiruvchi shaxslar (o'qituvchilar) faoliyatini o'z ichiga oladi. Ushbu yo'nalishdagi ishlar kelajak avlodning raqobatbardosh va barkamol shaxs bo'lib kamol topishini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Azizxo'jayeva N. N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Universitet, 2002.
2. G'ulomov K. S., Qodirov M. N. Ta'lim texnologiyalari. – Toshkent: O'zbekiston, 2007.

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-4, 2026**

3. Ishmuhamedov R. J. Zamonaviy ta'limni boshqarish va yetakchilik. – Toshkent: Iste'dod, 2000.
4. Ishmuhamedov R. J., Abduqodirov A. A., Pardaev A. O. O'qitish metodlari va vositalari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2007.
5. Jalolov Q. O'quv jarayonini tashkil etish va boshqarish asoslari. – Toshkent: Fan, 2004.
6. Qahhorov O. Ta'lim jarayonini boshqarish. – Toshkent: Sharq, 2002.
7. Mirziyoyev Sh. M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini biz birgalikda quraymiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2018. (Va boshqa tegishli nutqlari va asarlari)
8. To'ra-qulov N. O'quv jarayonini takomillashtirish. – Toshkent: Ma'rifat, 2001..

